

G. CĂLINESCU

Viața lui Mihai Eminescu

Prefață, fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Grafician copertă: *Mădălina Pricop*

Tehnoredactor: *Ecaterina Pîslă*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CĂLINESCU, GEORGE

Viața lui Mihai Eminescu / George Călinescu; pref. fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop. – Ed. a 3-a. București, Cartex 2000, 2019

ISBN 978-973-104-846-8

I. Pricop, Lucian (ed. st.)

821.135.1.09

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Biografie critică sau roman biografic?</i> (Lucian Pricop)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	11
<i>Referințe critice</i>	13
<i>Notă asupra ediției</i>	37

Viața lui Mihai Eminescu

<i>Strămoșii</i>	41
<i>Gheorghe Eminovici</i>	47
<i>Raluca Eminovici și copiii</i>	58
<i>Nașterea și copilăria lui Mihai Eminescu (1850-1858)</i>	70
<i>Școlar la Cernăuți (1858-1863)</i>	88
<i>Privatist la Cernăuți. Fugar cu trupa Tardini (1864-1866)</i>	100
<i>La Blaj (1866)</i>	118
<i>Priveag și sufleor (1866-1869)</i>	131
<i>Student la Viena (1869-1872)</i>	159
<i>Student la Berlin (1872-1874)</i>	205
<i>Bibliotecar și revizor școlar (1874-1876)</i>	225
<i>Eminescu și Junimea</i>	247
<i>Eminescu și dragostea</i>	278
<i>Eminescu gazetar (1876-1883)</i>	299
<i>Agonia morală și moartea (1883-1889)</i>	326
<i>Masca lui Eminescu</i>	363
<i>Postfață</i>	367
<i>Bibliografia eminesciană: Viața</i>	369

STRĂMOȘII

Conștiința românească a voit să dea celui mai mare poet al ei o obârșie fabuloasă. Dar pentru că misticismul genealogic este astăzi mai prudent, nimeni nu se gândește ca, asemenea lui Virgiliu, care descindea pe August din miticul Aeneas, să tragă pe Eminescu din sângele balaurului din poveste, dintr-un zmeu sau măcar din Buddha. De asemenea, lipsind orice vești scrise din recea noapte scitică, rămâne oarecum hotărât că poetul nostru nu poate coborî din craiul Brig-Belu sau nebunul Boerebist, precum nici din Zamolxe, nici din Baba Dochia. Sângele său subțire cere însă o origine aleasă, străveche și îndepărtată, fiind îndoială că un căminar moldovean și o fată de stolnic ar fi putut da ființă întristatului contemplator al Luceafărului.

Întâia bănuială, dar, este că strămoșul său ar fi fost *turc*. Emin Efendi, neguțător turc, pripăsit prin țară, s-ar fi așezat după unii la Vatra-Dornei, după alții la Suceava și mai apoi la Botoșani, s-ar fi botezat creștinește schimbându-și numele în Eminovici și, însurat cu o româncă, ar fi pus temelia ilustrei familii. Ciudătenia numelui a sprijinit această geneză; prietenii ziceau poetului în glumă „*turcule*“, și el însuși, în epoca rătăcirii, lăsându-se în voia unei amare fantezii, se declară urmaș al lui Utungi Emin Aga. Chipul său senin-meditativ ducea gândul spre Orient. Când pentru întâia oară Slavici îl văzu la Viena, pe sălile Universității, îl crezu un *albanez* sau un *persan*. Dar dacă Asia își dispută onoarea de a fi dat obârșie poetului lui Buddha

Sakya-Muni, Septentrionul revendică și el cinstea de a fi sălaş-luit pe strămoșii celui care a cântat diamantul ascuns în Marea Nordului. După unii, deci, Eminescu este, prin origine, *suedez*. El ar fi fost nepot de fiu al unui ofițer de cavalerie invalid, din oastea lui Carol al XII-lea, stabilit după bătălia de la Poltava la Suceava, pe lângă familia baronului Mustață. După mamă, Eminescu pare însă, indiscretabil, *rus*. Căci moșul acesteia era un *muscal*, de nu cumva cazac, anume Alexa Potloff, fugit din Rusia pentru pricini politice și aşezat pe malul Siretelui, în apropiere de satul Serafimești, unde, în străie tărănești și sub numele de Donțu, se îndeletnicea cu prisaca. Mama poetului, Raluca, ținea pe soțul ei de rutean, și aceasta devine credibil când aflăm că urmașii, în viață încă, ai lui Eminescu, vorbesc rutenește. Adversari contemporani îl socoteau *bulgar*. Unul din ei scria:

„Acei cari cunosc de aproape pe d-1 Eminovici, citiți *Eminescu*, vă rog; vor recunoaște acest portret. Adeseori privirile trecătorului sunt atrase de un individ cu un ciudat cap în patru muchii, astfel cum bucureștenii vor fi văzut uneori la lucrătorii bulgari (cu ocazia canalizării Dâmboviței este dat fiecărui să constate acest fapt)... băiatul are oarecare imagine, și într-o bună dimineată, părăsind fructuoasa meserie a pastramagiilor (o industrie foarte răspândită în Botoșani, dar din păcate e toată în mâinile bulgarilor), și-a pus în minte să ajungă om mare...“¹

Mai nouă și mai măgulitoare este ipoteza unei descendențe *polone*. O familie Eminowicz din Polonia, care numără doi poeți (Ludwig Eminowicz și Roman Eminowicz, m. oct. 1920), și-a alcătuit nu demult arborele genealogic. Ea a descoperit că se trage din Murad Eminowicz, negustor armean și cetățean al Liovului, după cum glăsuiește un manuscris din 1646, aflat în Biblioteca Ossolinski. Acesta era cel mai bogat din colonia celor 82 de familii armene din Liov, iar casa sa străjuia mândră între aceleale ale familiilor Gluszkiewicz și Domozyski din țara

armeană. Trădare a săngelui! În anul 1874, Eminescu trecea prin Cracovia, reședință a ilustrei sale rude de azi, dr. Vichentie Eminowicz, consilier comunal, și pășea și în Lemberg. Dacă instinctul său atavic ar fi fost mai viu, poetul s-ar fi dus pe țara armeană și ar fi contemplat îndelung, între casele Gluszkiewicz și Domozyski, mândra casă a străbunului său Murad Eminowicz. El însă umbla să scoată fotografie a bisericii Movileștilor și de pe portretul unui armaș din Tara Românească, ajuns mare cancellar al Poloniei.

*Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost,
O să-și bată alții capul s-o pătrunză cum a fost?*

Iată, noi ni-1 batem! Noi aflăm mai târziu pe urmașii bogatului armean, în nobilați. O linie principală Eminowicz-Dolenga stăruie în Polonia, o alta laterală, Eminowicz-Emberg, apare în Podolia. Un oarecare membru al familiei ar fi emigrat acolo și s-ar fi legat prin căsătorie cu casa Emberg din Silezia, căci un Petru Eminowicz din Podolia se legitima la 1802, în fața comisiei nobililor, ca descinzând din sus-numita casă sileziană. Ramura aceasta își intinde crengile până prin Bucovina și Basarabia, în fața Mohilăului, unde urmași ai ei au, zice-se, și azi averi. Din ea se trage, fără îndoială, Mihai Eminescu, ridicând la trei numărul poetilor dați omenirii de nobila șleahă polacă. Cei care sprijină această înrudire au băgat de seamă, cu multă perspicacitate, că cei mai mulți din Eminowiczenii bucovineni și basarabeni se cheamă tot Mihai. Ergo!

Cineva însă, bizuindu-se pe această spătă, a rămas uimit de un alt adevăr. Dacă numita familie polonă se izvodește din armeanul Murad Eminowicz, atunci și Mihai Eminescu este armean. Și iată-ne întorși pe lângă Marea Caspică, în enigmatica Asie. Acela care în numele unei străvechi românimî se înpuma de indignare împotriva scursurilor străine

*Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire.
Toate mutrele acestea sunt pretinse de roman,
Toată greco-bulgărimea e nepoata lui Traian,*

¹ Nicu Xenopol. Cronica. Un critic de la Timpul. Dl. Mihai Eminescu. În: Telegraphul, Buc., 2 apr. 1882, p. 2-3 (n. ed.)

năpăstuit de legendă și de știința biografică, este întins de nouă nații deodată, spre a fi rând pe rând *turc, albanez, persan, suedez, rus, bulgar, rutean, polon, armean*.

În vreme ce biografiile caută strămoși de-aia poetului între Marea Baltică și Marea Caspică, într-un sat din Bucovina, jud. Suceava, zis Călineștii lui Cuparencu, trăiesc încă rude țărănești ale lui Mihai Eminescu. Satul, românesc, era prin secolul al XVIII-lea jumătate al familiei Cuparencu, jumătate al boierului Cârstea. Satul exista cu mult înainte de ocupația austriacă (1775) și fiindcă Petrea Eminovici, întâiul cu acest nume pe care îl găsim prin scripte și amintiri, mergând îndărât în vreme, se născuse cu probabilitate între 1732 și 1736, e lucru hotărât că Eminovicenii au trăit și înainte de 1736, fie în satul Călinești, fie pe moșia boierului Cârstea de la Costâna. Înrâurirea galiciană nu începușe a se arăta cu putere, deoarece vorbeau încă limba lor moldovenescă. Feciorul lui Petrea se chama Vasile Ieminoivici, s-a născut prin 1780 și a murit la 20 februarie 1844. Era țăran și el, ca și părintele său. Știa puțină carte și, având darul cântării, boierul îl orânduise dascăl. Tot boierul i-a dat patru fălcii de pământ, către sfârșitul veacului. Devenită slobodă, familia capătă stare și trecere în sat. Răzășia este prin ea însăși o noblețe, și tatăl poetului trecea, fără săritură, în boieria măruntă.

Vasile are patru fete și trei feciori. Cel mai mare, Gheorghe (n. 10.02.1812), tatăl lui Mihai Eminescu, părăsește casa părințescă. Al doilea, Ioan (n. 14. III. 1816 – m. 21. II. 1877), rămâne la glie, se însoară cu Maria Mareci, ruteancă sau româncă rutenizată, are copii și trăiește țărănește. La curtea lui Gheorghe Eminovici din Ipotești, veni o dată un frate al boierului, îmbrăcat ca la țară. Copiii îl auziră vorbind românește, dar și rutenește, voind să tăinuiască vreun lucru. Mezinul, Ștefan (n. 24. I. 1819), se duce de acasă, fără urme. Ar fi plecat în Moldova, s-ar fi călugărit și ar fi murit de holera pe undeva.

Ioan a avut o fată, dată după un Ioan Florea, cu care face un băiat, Vasile Petrea, azi smintit, rătăcitor pe ulițele satului. Un

fecior al său, Gheorghe, are la rându-i o fată, Xenia, căsătorită cu Nicolai al lui Vasile, a cărui mamă, Chița (Evdochia) Huțan, vorbește numai limba ruteană. Cum se face că această familie, cu înfățișare și nume românești, vorbește de la o vreme rutenește, se lămurește, de către cei care au cercetat satul, astfel: Maria Mareci, nevasta lui Ioan, de fel din Șerbăuți (n. 1819 – m. 22 dec. 1897) era ruteancă.

Fiind mai în vîrstă decât bărbatul și mai cu tărie, în casă și asupra copiilor, ca îndeobște în familiile țărănești de peste munți, ea face pe toți ai casei să vorbească rutenește și chiar pe bărbatul ei, Ioan, care însă mănuiește rău această limbă și nu e slobod la vorbă decât pe moldovenie, ca frații și părinții săi. Eminescu însuși, fără să cunoască de aproape familia, nici din vedere nici din documente, nu se îndoia că se trage din răzeși moldoveni, rutenizați abia în vremea din urmă, fiindcă tată-său fusese dat la carte românească în Suceava.

A crede acum că între urmașii țaranului Petrea Eminovici și aceia ai lui Murad Eminowicz poate fi vreo legătură afară de aceea întâmplătoare a potrivirii sunetelor, că Michael von Eminowicz, Kriminal-Akzessist în 1819 la tribunalul din Vijnița, este pe de o parte polon, pentru că adaugă din orgoliu de șleahtă un *von* înaintea numelui, iar pe de alta, rudă cu dascălul de țară Vasile, opincar din moși strămoși, ce nici visează la mândra spăță leșească și la curțile boierești din Lemberg, Silezia și Podolia; că aflarea numelui Mihai la pretinsele rude nobile e un semn de rudenie, când nici cei din Călineștii lui Cuparencu, nici cei de la Ipotești nu știu de asta și-și numesc copiii Petre, Ioan, Vasile, Gheorghe, Ștefan, Niculae, Șerban, Matei și numai o dată Mihai; este tot una cu a se pierde în legendă, cu a socoti pe Eminescu născut din zmeu și din Baba Dochia.

Judecând în lumina însăși a documentelor și fără fanatism etnic, putem spune că nici un scriitor român nu-și poate afirma mai cu putere ca Eminescu puritatea săngelui românesc și nu-și poate număra ca el strămoșii moldoveni pe degete, vreme de două veacuri. Încă, îndreptățit să ia biciul împotriva proaspăților

Respectăm proprietatea intelectuală și de autor

străini pripășiți prin țară, el putea răspunde, fără să roșească, adversarului, cu aceste cuvinte de foc:

„...eu nu mă supăr deloc de modul cum se reflectă persoana mea în ochii d-tale, căci de la aşa oglindă nici nu mă pot aștepta la alt reflex. Dar acest reflex nu schimbă deloc realitatea; el nu mă oprește de-a fi dintr-o familie nu numai *română*, ci și nobilă neam de neamul ei – să nu vă fie cu supărare – încât vă asigur că între strămoșii din țara de sus a Moldovei, de care nu mi-e rușine să vorbesc, s-ar fi aflând poate țărani liberi dar jidani, greci ori păzitori de temniță măcar nici unul.“

GHEORGHE EMINOVICI

Fecior mai mare al lui Vasile, dascălul din Călinești, tatăl lui Eminescu, Gheorghe Eminovici, Iminovici, sau Gherghiaș Eminovici, cum îi va zice lumea prin ținutul Botoșanilor, s-a născut la 10 februarie 1812. Fiind băiat de cântăreț în strană, adică de om mai cu învățătură, îl vedem învățând carte, vreo trei ani, la dascălul Ioniță din Suceava. La școli mai înalte nu se știe, nici nu e probabil, să fi umblat. Trebuie să fi fost însă ager la minte, în stare să prindă multe, ca atâta lume veche sau fără școală, din simplă experiență, și deloc doritor să se întoarcă la sapă, deoarece boierul Ioan Ienacaki Cârstea de la Costâna (lângă Suceava) îl ia în slujba sa, desigur pentru oarecare treburi căncelărești. Avea scriere cîteată și condei cult, expresie potrivită pentru abstractiile administrative. Baronul Jean Mustață din Bucovina, luând cu arendă de la boierul velit Balș moșia Dumbrăveni, aduce pe Gheorghe Eminovici ca scriitorăș. Baronul n-a ținut multă vreme moșia, căci, fie termenul arendei a expirat fără reinnoire, fie s-au ivit neînțelegeri între el și proprietar, s-a dus de s-a stabilit la Botoșani, unde a murit, îngropat fiind în biserică Vovidenia, de dânsul zidită. Se vede că istea scriitorășului ajunsese la cunoștința boierului Balș, ca ceva deosebit, de vreme ce Iminovici e oprit mai departe pe moșie. Murind bătrânul, fiul acestuia, Constantin, îl face administrator peste Dumbrăveni, dându-i toate de trebuință vieții și leafă bună de 250 galbeni pe an. Tot un Balș probabil îi capătă de la Vodă titlul de sulger. De

Respec[va] mai fi fost și alt administrator pe moșie (Năstase Enacovici) nu e sigur, dar ceea ce rămâne neîndoios este că Gheorghe Eminovici devenise mâna dreaptă a boierului Costache Balș, făcând și dregând pe moșie.

Astfel, venind în 1841 o comisiune alcătuită din spătarul Iancul Kogălniceanu, vornicul Ioan Costachi și postelnicul Asachi, cu scopul de a stinge unele pricini de încălcări de moșie și a ridica un plan topografic, și cerând cinstita comisiune vechilului nostru să vină la zi hotărâtă cu documentele de proprietate ori să chemă în grabă pe boier, Iminovici răspunde dârз că „eu nu am altă instrucție de la dumnealui boeriul Balș, decât să păzesc hotarele moșilor supt numi di Dumbrăveni, pi sămnile pân acum păzite și să caut interesul gospodăriei, din care întăleg că dumnealui boeriul Balș, știind că nimica nu stăpânește cu răcredință, pornind din țară afară, nu i-au cerut trebuință ca să-și lesă documenturile moșilor sale în mâinile mele, pi care cinstita comisie le ceri de la mine aşa di aspru ca să le înfățozezi“. Balș era boier mare. Neputând s-o scoată la căpătâi cu vechilul, comisia lăsa lucrurile baltă.

Boierit și cu oarecare stare, Tânărul Eminovici se însoară în primăvara anului 1840. Avea 28 de ani. S-a socotit destul de subțire ca să ceară stolnicului Jurascu din Joldești pe fata sa Ralu, cu vreo patru ani mai Tânără decât dânsul. Socrul i-a dat zestre bunicică. Pe lângă scule și alte de-ale casei, i-a dat înainte de nuntă 1500 de galbeni, iar în ziua cununiei, la 20 iunie anul 1840, i-a numărat în mâna bani buni încă 1500 galbeni, în total 3000 galbeni. Ba mai mult. Soția se vede a fi având și o moșie, Orășanii, din vânzarea căreia soțul ia în arendă moșia Dornești, mai primind pe deasupra zestrei 1400 galbeni tot la soție „spre a pute spicularisă“ pământurile ce le are.

La aşa stare, îmboldit poate de soția sa Ralu, care avea ușoare fumuri nobilitare, trebuia lui Gh. Iminovici o urcare pe treapta boierească. Și iată-1 cerând și căpătând, fără îndoială cu bani, de la vodă Mihail Grigore Sturza, la 12 mai 1841, decretul de căminar.

«Cu mila lui Dumnezeu, Noi Mihail Grigore Sturza Voievod, Domn Tărei Moldovei.

«Dumnealui Sulgerului Gheorghe Eminovici.

«Luând în băgare de samă slujbele ce au săvârșit patriei în deosebite vremi dar mai ales sub vremelniceasca cârmuire, noi găsim de cale a-i face cuvenita răsplătire și iată prin acest al Nostru Domnesc Decret îi hărăzim rangul de Căminar dându-i dreptate a se iscăli și a fi cunoscut obștei cu rangul de Căminar»

(ss) Mihail Gr. Sturza VV.

1841, mai 12.

Cu hârtia în buzunar, Eminovici se duse să se înfățișeze, după obicei, lui vodă.

– Ei, ce-i ? – l-a întâmpinat acesta, văzându-1.

– Să trăiești, Măria Ta, am venit să mulțumesc pentru boierie!

– Prin ce crâșme te-i tăvăli de-acu înainte?

Și cu asta audiența luă sfârșit. Gheorghe Eminovici era trecut acum printre boierii cu moșii în ținutul Botoșanilor, cu drept de a fi aleși și alegători pentru Obșteasca Adunare a Moldovei.

Încă aproape un deceniu mai stă Eminovici la moșie, după căsătorie, peste anii pe care îi va fi petrecut înainte. Din viețuirea la această curte nu avea decât să folosească dinspre partea culturii. Familia Balș era una dintre cele mai cu vază și mai vechi din Moldova. Arborele său genealogic, întinzându-se negru și stufoș înspre evul mediu, arată rădăcini fie în seniorii Baux din Provența, emigrați la Napoli și deveniți del Balzo, fie în Balc, fiul lui Sas-Voievod, fiul lui Dragoș. Trăiau domnește ca marii feudali, Dumbrăvenii fiind întinși ca un principat, cuprinzând acareture, arături, pădure și paisprezece sate și cătune. Curtea avea personal numeros, camerдинer, doctor de casă (Schwarzenberg), preceptor pentru copilul Muță (Demetru), mort mai târziu nebun, paisprezece slujbași de administrație. Când, seara, familia boierească, împreună cele mai adese cu invitații boieri de prin împrejurimi, se așeza la masă, în marele salon, întocmai ca

la Versailles, cei paisprezece slujbași asistau nemîșcați, tăcuți, către ușă, ca numeroasele lumânări aprinse în candelabre, făcând curtea lor până spre miezul noptii acestui mic rege-soare, care, scurt, gros – poreclit pentru aceea *tăbâltoc* – conducea mai gălăgios decât toți discuția, tronând în jilțul său pe trei perini de catifea. Ce putea auzi de la boierii mari căminarul Gheorghe din colțul său unde răsarea înalt, voinic, cu ochi albaștri, barbă castanie și unde Balș îi arunca, desigur, din când în când, câte o vorbă? Boierii adunați în somptuosul salon erau foarte culți, de cultură străină, se înțelege, îndeobște franceză, dar și de nuanță germană la aceia din Bucovina. Pierderea Bucovinei (1775) și a Basarabiei și 1812 aruncă noblețea Moldovei de Sus peste două granițe. Recunoșcuți și botezați cu titluri nouă de nobletă (Hurmuzăkeștii, Petrinii erau baroni, Costachi Balș era nadvornic sovetnic în Basarabia) duc, mulțumită averilor lor uneori imense, o viață de lux, între metropolele occidentale și moșiiile lor. Trăgând dar din lungile ciubuce, făceau ideologie, scormonind îndeosebi rationalismul sec. XVIII: Malbranche, Voltaire, Diderot, Rousseau, Spinoza, Locke, Leibniz. Luau parte la aceste dispute Balș, Alexandru Sturza Miclăușanul, Constantin Hurmuzaki, Ștefan Dunca de Sajo, Vârnava și Miclescu, ultimii doi tari în istoria religiunilor vechi, dr. Schwarzenberg, plin de Kant și Spinoza, și probabil perceptorul. Erau și de aceia care ascultau cu ochii holbați. Vechilul nostru nu era om pregătit să urmărească asemenea speculații înalte, dar avea memorie extraordinară și minte dormică de cunoștințe. Prindea fapte memorabile, date istorice, genealogice, ajungând să cunoască pe degete rosturile boierilor mari și mici din Moldova, cine a cui fată este și a cui nepoată, și mai ales își lustruia vorbirea. Învățase binișor, din conviețuirea cu Balș, franțuzește și nemțește și mai știa pe deasupra rutenește, leșește, rusește și ovreiește cu accent. Prinsese gust la citit și cumpăra cărți, traduceri din franțuzește, mai târziu desigur cronicile, în sfârșit tipăriturile vremii. Răstuite în niște dulapuri și însemnate pe măsura cum-părării într-un catastih, ele alcătuiau, într-o odaie închisă, ferită

de copii, desfătarea zilelor fără lucru, de iarnă. Îl știa lumea ca pe un om cu cărți. Însuși boierul Balș ia cu împrumut de la dânsul următoarele: 1. *Istoria cavalerului de Grie* de Abatele Prevost, în traducerea lui Alecu Beldiman; 2. *Alzira sau Americanii*, tragedie în 5 acte de Voltaire, tradusă de Grigore Alexandrescu; 3. *Antoni*, dramă în 5 acte de Alexandru Dumas, în traducerea lui Alexandru Hrisoverghi și cu precuvântarea lui Costache Negruzzi; 4. *Moartea lui Socrat*, de Lamartine, tradusă de George Sion; 5. *Mizantropul*, de Molière, tradusă de George Sion; 6. *Zaira*, de Voltaire, tradusă de George Sion; 7. *Metella și Orbu*, de George Sand, tradusă de George Baronzi; 8. *Speronare*, de Alexandru Dumas, tradusă de Heliade Rădulescu; 9. *Femeia bună și bărbatul bun*, de Marmontel, traducere de Heliade Rădulescu; 10. *Crucea de argint* de Eugen Sue, tradusă de Heliade Rădulescu; 11. *Lacul Dracului*, de George Sand, traducere de George Baronzi; 12. *Meropa*, de Voltaire, traducere de Grigore Alexandrescu.

Gheorghe Eminovici căpătase într-acestea copii, patru băieți și două fete, veniți pe lume cam la un an unul: Șerban (1841), Nicolae (1843), George (1844), Ruxanda (1845), Ilie (1846), Maria (1848-1849) și care umpleau o casă lungă, scundă, ascunsă de arborii imensului parc al Dumbrăvenilor și privind în grădină, prin șase ferestre. Pe acolo, jucându-se, copiii boierilor descoperiră în goana după fluturi pe copiii din casă, urmărindu-i din ochi cu tristețe, fiindcă n-aveau voie să intre în parc. Mama născuse, pare-se, o fetiță, pe Maria, și copiii boierești veniră să bozeze cu fluturi și flori. Cine se poate bizui pe amintirea fragedă a unui copil? Prin ceață aducerii aminte a Constanțai Dunca, unul din copii, se deslușește înaintea noastră un interior posibil: „o odaie mică, joasă, scăpitoare de curățenie, apoi o alta mai mare. Aci iarași pereții albi, văruiți, dar și perdele albe, dese, slobozite. Miros mare de sulcină, podele uscate, gălbii, proaspăt unse cu lutisor galben. La dreapta două divanuri cu macaturi și saltele de lână roșii și verzi, țesătură de casă. Între ferestre o masă de cărți închisă. Pe dânsa o lampă mare cu sfeșnice de